

СТ А Н О В И Щ Е

по конкурс за заемане на академичната длъжност професор по професионално направление 2.1. Филология, научна специалност Български език (българска лексикология и лексикография) за нуждите на Секцията за българска лексикология и лексикография в Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“, съгласно с обявата в „Държавен вестник“, бр. 62 от 29.07.2014 г.

с кандидат д-р Сия Борисова Колковска, доцент в Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“, БАН.

Рецензент: чл.-кор. д.ф.н. проф. Емилия Илиева Пернишка, Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“, БАН.

Кандидатката по конкурса доц. д-р Сия Колковска е завършила „Българска филология“ в СУ (1985 г.) и редовна докторантура в Института за български език през 1993 г. с докторска дисертация на тема „*Термините за процеси в съвременния български език*“. Работи в ИБЕ от 1986 г. първо като проучвател, а от 1995 г. като научен сътрудник. Има 28 г. стаж по специалността. Избрана е за доцент през 2006 г. Тя *отговаря на всички формални изисквания* за кандидатстване за професор - *научна степен д-р; стаж по специалността; доцентура* отпреди 8 г. (при изискване за 5 г.), издадени *две монографии* - едната част от по-голям научен труд (Българска лексикология и фразеология, т. I, С., 2013 г.), удостоен през 2014 г. в конкурс за високи научни постижения със звание *Книга на годината*. Тази разработка на С. Колковска има достойнства и значение на *монографична* и е напълно *различна по проблематика* от първата, използвана при кандидатстване за доцентура. Кандидатката е съавтор с дялове от стотици страници в *2 особено значими речника* – *Речник на българския език* (т. 13, 14 и 15) и в *Речник на новите думи и значения* (в две издания – второ преработено и допълнено от 2010 г.), издада е освен монографии и речници 5 студии и 38 статии – самостоятелни и в съавторство; участвала е в изработка на значителна *Библиография по българска лексикология и фразеология*, на електронни ресурси – лексикален портал „Инфолекс“ и сайт с най-нови думи „Неолекс“; *изнасяла е лекции* като хоноруван преподавател, писала е рецензии и становища по процедури за научни длъжности и трудове; участвала е с *доклади в 34 научни форума*, членува в научни съюзи.

Приносите за българското езикознание на доц. С. Колковска са в няколко важни насоки:

1. Нови наблюдения и изводи кандидатката прави в областта на терминологията и терминографията. Тук влиза както дисертационният ѝ труд, така и монографията ѝ от 2005 г. (взета предвид при избора на

Колковска за доцент). Колковска разглежда не само термини неологизми в някои терминологии, но и нови терминологични системи, модели на семантични отношения и други езикови проблеми на терминологията (4 – 14, 17 и др.). Освен това тя участва като съавтор със самостоятелни части от два приносни *терминологични речника* – на термини от природните науки и на обществена-политическа лексика, от които *вторият* – след получаването на н. звание „доцент”. Практическото значение и принос на авторката чрез тези речници е безспорно. На тези проблеми са посветени и няколко студии (3.20, 3.22 и др.) и статии (4.39), от които след избора за доцент 3.22. (от списъка с всички публикации).

2. Съществени са изследванията на С. Колковска в областта на неологията и неографията. На първо място може да се поставят нейните *самостоятелни и оригинални* монографични части в т. I на труда *Българска лексикология и лексикография* (2013 г.) - втора глава (раздел 5, с. 249 – 279) *Обновяване на лексиката в българския език чрез семантична неологизация*), пета глава и части от трета и четвърта глава. Авторката задълбочено и многостранно разглежда въпроса за семантичните процеси на думите в съвременния език. Спира се на теоретичния въпрос за *подходите* при изследване на този въпрос, на термина семантичен неологизъм, на *факторите за обновяването на лексикалната семантика*, на типовете нови значения (абсолютни и относителни), на тяхното количествено използване по традиционни модели и подробно – на новата семантика на съществуващи думи. Ново за нашата лингвистика е разглеждането на семантичните неологизми от *всички части* на речта; на добре противопоставени типове *тенденции в обновяването* на лексиката (интернационализация и национализация), на тенденцията към интелектуализация и на прояви на езикова икономия. Тези въпроси досега не са представени така всестранно и последователно. В дяловете, където Колковска е съавтор, добре обособени са нейните части: за интернационалните семантични модели, за някои словообразователни начини, интересният въпрос за ретерминологизация и др. Нова и особено интересна е частта за основните концепти - източници на метафоризация. В разработката на тези въпроси авторката има навсякъде принос, тъй като те не са излагани досега така системно и пълно или най-често – *не са изследвани* освен в ред нейни статии в сборници и списания, които предхождат обобщаващия труд (студия 3.10 от 2013 г., в статии 4.16, 4.31 и др.).

В ред статии се поставят и непроучени въпроси за словообразуването на неологизми (4.29, 4.40), за някои терминологични неологизми (4.30, 4.37) и др.

3. Лексикография. Безспорно плодотворно е участието на С. Колковска в българската *неологична лексикография* – за разглеждания период в *Речник на новите думи* (второ допълнено издание от 2010). Тя е

съавтор в последните 5 тома на най-големия и пълен български речник – *РБЕ* – томове 11, 12, 13, 14 и 15 (от които последните три в разглеждания период), както и в преработените и допълнени т. 2, 3 и 4. В т. 14 е вече и *редактор*. Статиите ѝ се отличават с внимателен анализ и лексикографска компетентност. Взела е участие като съавтор на българската част в *три двузични речника* (от които един за разглеждания период).

4. Особено значими за българската лингвистика са теоретичните и практически разработки в областта на **електронната обработка** на лексиката. Новаторски и особено ценни за лексикографията са приноси около автоматичното разпознаване на семантични особености на лексиката (4.17 от 2008 г.). Върху корпус от 300 000 думи там се разглеждат *отношенията – род - вид и част – цяло* с цел да се откриват автоматично. Чрез установените и приложени модели за автоматична обработка не само се решават задачи върху семантиката на дадената лексика, но се доказва приложимостта на тези модели в традиционната лексикографска практика, нейното подобряване, конструират се и се предлагат и редица нови модели на семантични отношения.

5. Колковска участва като съавтор с Д. Благоева, Светла Коева и др. в изработването на *проекти, теория* и практическа работа по създаване на **български национален лексикален корпус** – една *новаторска идея и разработка*, която е полезна и за осъвременяване и прецизиране на българската лексикографска практика. Пише части от няколко теоретични публикации по този въпрос (студии 3.9, 3.12, също 4.21, 4.22, 4.25 и др.), включени и в международни издания.

Безспорен новаторски принос са изградените *с нейно значително участие* **Български национален корпус**, Лексикален портал **Инфолекс** и концепция за Лексикален портал **Неолекс**.

6. **Съставителство** на научни издания. Едно от най-полезните издания с активното участие на С. Колковска е изготвената „Библиография по българска лексикология, фразеология и лексикография“ (2011 г.). Ценни за българската лингвистика са и *съставените* с нейна помощ 6 научни сборника (8. 58-63).

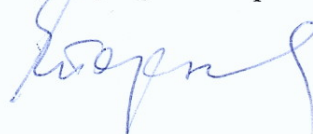
7. Проявите на Колковска се обогатяват и с *рецензентска дейност*, както и със съставителство на няколко (6) научни издания по повод на годишнини или от научни конференции.

Заклучение. Доц. д-р Сия Колковска е *доказан дългогодишен лексиколог и лексикограф* с приноси и разнообразни по проблематика изследвания и с участия и съавторство в приноси речници, библиографии, електронни източници на езиков материал и други научни издания. Тя е задълбочен и наблюдателен учен, един от ценните кадри в съвременната българска лексикография, лексикология и терминология. Убедено препоръчвам избора ѝ за длъжността *професор по филология*, научна специалност **Български език** (българска лексикология и лексикография) за

нуждите на Секцията за българска лексикология и лексикография в
Института за български език на БАН.

София, 26.11. 2014 г.

Изготвил: чл.-кор. проф. Е. Пернишка

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Е. Пернишка', written in a cursive style.